

NGUYỄN TUÂN

I – BÀI TẬP

1. Anh (chị) hiểu thế nào là thái độ "ngông" trong văn học ? Thái độ "ngông" biểu hiện cụ thể ra sao ? Điều kiện chủ quan cần có để có thể "chơi ngông" trong văn chương là gì ?

2. Câu hỏi 4, sách giáo khoa, trang 170.

3. Sự tài hoa và uyên bác của văn Nguyễn Tuân thường thể hiện như thế nào ?

4. Vì sao người ta thường gọi Nguyễn Tuân là "nhà văn suốt đời đi tìm cái đẹp" ? Quan niệm về cái đẹp của Nguyễn Tuân có gì đặc biệt ? Quan niệm này đã biến đổi như thế nào trong sáng tác của Nguyễn Tuân sau Cách mạng tháng Tám 1945 ?

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Cuối thời trung đại, những nhà nho tài hoa bất đắc chí thường cố tình thể hiện thái độ "ngông" như một phản ứng tiêu cực nhưng kiêu ngạo đối với xã hội (Nguyễn Công Trứ có *Bài ca ngất ngưỡng*, Tú Xương, Tản Đà cũng nổi tiếng "chơi ngông").

"Ngông" là cố tình làm khác đời, thậm chí ngược đời (sinh hoạt, ăn nói, viết văn). Làm ngược đời cốt để đặt mình lên trên thiên hạ bằng tài hoa, uyên bác hơn đời. Vậy muốn "chơi ngông", phải có những điều kiện chủ quan nhất định : tài hoa, uyên bác hơn đời ; ngoài ra còn phải có nhân cách nữa để cho người đời phải nể trọng (Tản Đà, Nguyễn Tuân gọi là "thiên lương").

2. Đặc điểm của thể loại tùy bút :

– Tự do, phóng túng, không bị ràng buộc bởi những quy phạm chặt chẽ.

– Nhân vật chủ yếu là *cái tôi* của nhà văn. Đây là một thể loại có tính chủ quan đặc biệt. Chính vì đặc điểm này mà Nguyễn Tuân từng viết : "Suốt đời tôi chỉ chơi một lối độc tấu".

Tùy bút rất phù hợp với phong cách Nguyễn Tuân chính là do hai đặc điểm nói trên : tự do phóng túng và *cái tôi* luôn xuất hiện trong tác phẩm để trực tiếp phát biểu những cảm nghĩ, những ý tưởng chủ quan độc đáo của mình.

3. Tính chất tài hoa, uyên bác của văn Nguyễn Tuân thường thể hiện ở những điểm sau đây :

– Nhìn thiên nhiên và sự vật thiên về phương diện văn hoá, nghệ thuật, phương diện thẩm mỹ ; nhìn và mô tả con người nghiêng về phương diện tài hoa nghệ sĩ.

– Huy động triệt để vốn văn hoá của mình để đặc tả những đối tượng nào đấy bằng con mắt quan sát và kiến thức chuyên môn của nhiều ngành văn hoá, nghệ thuật khác nhau (lịch sử, địa lí, địa chất học, côn trùng học, văn học, hội hoạ, điêu khắc, âm nhạc, vũ đạo, điện ảnh, v.v.).

4. Nguyễn Tuân luôn nhìn thiên nhiên, sự vật nghiêng về phương diện văn hoá, nghệ thuật, phương diện thẩm mỹ, luôn nhìn con người nghiêng về phương diện tài hoa nghệ sĩ, như thế cũng có nghĩa là luôn luôn tìm tòi, phát hiện và diễn tả cái đẹp ở cảnh vật và con người ; vì thế người ta gọi ông là "nhà văn suốt đời đi tìm cái đẹp".

Nhưng Nguyễn Tuân chỉ cho là đẹp những gì đập mạnh vào giác quan nghệ sĩ của ông, nghĩa là phải độc đáo khác thường, đầy cá tính, mãnh liệt, hoặc đẹp tuyệt vời, hoặc dữ dội, gây ấn tượng thật đậm nét.

Trước Cách mạng tháng Tám, Nguyễn Tuân đi tìm cái đẹp như thế ở quá khứ "vang bóng một thời", ở "chủ nghĩa xê dịch" (đi để thay đổi thực đơn cho giác quan), ở đời sống truy lạc (rượu, thuốc phiện,...) hay ở thế giới ma quỷ (yêu ngôn). Sau Cách mạng tháng Tám, ông tìm những cảm giác mãnh liệt, mới lạ trong thiên nhiên đất nước, trong công cuộc chiến đấu, xây dựng của nhân dân và ở những nhân vật anh hùng của dân tộc xuất hiện trong lao động, đấu tranh.